

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата педагогічних наук, доцента кафедри біофізики Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького

Пайкуш Маріанни Андріївни на дисертаційне дослідження **Марчук Іванни Анатоліївни** «Підготовка майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності» на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук (спеціальність 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти)

Стан здоров'я нації є визначальним критерієм розвитку країни, оскільки від нього залежить рівень економічного, соціального і політичного благополуччя в державі, він є гарантією безпеки і прогресу. В цих умовах медична освіта виступає як один із регуляторів соціального розвитку, формуючи доктрину життєздатності суспільства та підтримуючи його через діяльність кадрів системи охорони здоров'я. Нині рівень ефективності та якості медицини, безумовно, залежить не лише від рівня теоретичної та практичної фахової підготовки лікарів, а й від їх готовності до реалізації маркетингу в професійній діяльності, що сприяє становленню медика.

Нинішнє реформування медицини в Україні засвідчує, що успішність ініційованих нововведень у кожному сегменті системи охорони здоров'я, крім іншого, суттєво залежить від трансформації відносин між різними учасниками системи охорони здоров'я, зміни результативності та якості надання медичних послуг, що має забезпечити гідний рівень медичного обслуговування населення.

Відтак, дисертаційне дослідження Іванни Марчук «Підготовка майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності» є актуальним із погляду принципово нового підходу до професійної підготовки майбутніх магістрів медицини, а отже доцільним у контексті наукового пошуку з кількох причин. По-перше, нині на державному рівні концептуально звучить ідея необхідності створення системи вищої медичної освіти із орієнтуванням на потреби пацієнтів. По-друге, наявні тенденції розвитку медичних послуг вимагають упровадження системи маркетингу у професійну діяльність лікарів. По-третє, створення випереджуючої медицини означає, що дієвими

інструментами маркетингу є ті, котрі спрямовуються на популяризацію здорового способу життя, розвиток культури здоров'я населення, запровадження заходів щодо своєчасного діагностування та профілактики захворювань людей.

Аналіз наукових здобутків щодо зазначеної теми дозволив дослідниці виявити низку суперечностей, що свідчить про недостатню вивченість цієї проблеми в сучасних умовах. Серед них найважливішою, на нашу думку, є суперечність між підвищенням вимог до рівня економічної компетентності майбутніх магістрів медицини, загалом, і недостатнім рівнем сформованості їхньої готовності до реалізації маркетингу в професійній діяльності, зокрема.

При підготовці майбутніх магістрів медицини необхідно також враховувати існуючі тепер реальні економічні умови функціонування закладів первинної ланки надання медичної допомоги. У більшості випадків комунікативні відносини лікаря та пацієнта, лікаря з лікарем, лікаря з клінічним фармацевтом є визначальними у вирішенні багатьох організаційних питань надання допомоги хворим.

Слід зазначити, що дослідження проводилося впродовж 5 років (2012-2017 рр.) і було частиною комплексної науково-дослідної теми кафедри фармації і кафедри загальної гігієни та екології Вінницького національного медичного університету.

До найбільш істотних наукових результатів, отриманих Марчук І. А., належить визначення та обґрунтування педагогічних умов підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності (формування мотиваційно-ціннісного ставлення до реалізації маркетингу у процесі вивчення професійно спрямованих економічних дисциплін; інтеграція економічних і професійно-медичних знань із метою формування економічної компетентності; використання інноваційних педагогічних та інформаційно-комунікаційних технологій навчання для розвитку практичних навичок реалізації маркетингу в професійній діяльності); створення моделі підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності; визначено структуру готовності майбутніх магістрів медицини до означеної діяльності, визначено компоненти (ціннісний, мотиваційний,

інформаційно-пізнавальний, операційно-технологічний та особистісний), критерії (мотиваційно-ціннісний, когнітивний, організаційно-діяльнісний, рефлексивний).

Заслужовує особливої уваги авторський навчальний посібник «Медичний маркетинг у таблицях та схемах», котрий дозволяє структурувати і дозувати навчальну інформацію щодо сутності медичного маркетингу, розкрити технологію його реалізації, стимулювати навчально-пізнавальну активність студентів, розширити їхній суб'єктивний професійний теоретичний досвід розуміння діяльності з реалізації маркетингу.

Наукові положення, висновки та рекомендації у дисертації Марчук І. А. належним чином обґрунтовані. Про це свідчить аналіз тексту дисертації, автореферату та змісту публікацій автора. Дисертаційне дослідження має відповідну **теоретико-методологічну основу** (сучасні наукові розробки із проблем підвищення якості медичної освіти, її інтеграції у світовий освітній простір, інтеграції змісту, підвищення проблемності викладання навчальних дисциплін у процесі розширення фахової компетентності майбутніх фахівців).

Дисертаційне дослідження ґрунтується на належній **джерельній базі**. У списку використаних джерел 316 найменувань, із них 10 – іноземною мовою. До складу джерельної бази входять законодавчі акти, що визначають напрями реформування вищої освіти.

У процесі роботи щодо зазначеної проблеми Іванною Марчук було вдало визначено **мету дослідження**, яка полягає у визначенні, обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності. Відповідно до мети визначено **5 завдань** дослідження. Позитивно, що одним із них була експериментальна перевірка ефективності педагогічних умов, моделі підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності, науково-методичного забезпечення цієї підготовки, яке було успішно виконане.

Реалізації поставленої мети, розв'язанню визначених автором завдань на різних етапах наукового пошуку та формулюванню висновків дослідження слугували вдало обрані **методи дослідження**. Найефективнішими з них були:

аналіз, синтез, індукція, узагальнення, моделювання, аналіз продуктів діяльності, педагогічний експеримент, методи математично-статистичного аналізу даних.

Результати наукового дослідження Марчук І. А. можуть бути використані в діяльності вищих медичних навчальних закладів при підготовці магістрів медицини з метою розвитку їх економічної компетентності за рахунок внесення змін до змісту економічного блоку дисциплін («Основи економічних теорій», «Соціальна медицина, організація та економіка охорони здоров'я», «Економіка охорони здоров'я, маркетинг і менеджмент в стоматології»). Розроблені дисертанткою навчальні посібники «Економічна компетентність випускників медичних вищих навчальних закладів», «Медичний маркетинг у таблицях і схемах» можуть використовуватися викладачами у навчальному процесі, аспірантами і студентами під час підготовки до занять, екзаменів, при виконанні самостійної роботи.

Окремі висновки дослідження можуть бути корисними для подальшого реформування вищої медичної освіти в Україні шляхом використання новітніх освітніх технологій, що формуватимуть готовність майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу у професійній діяльності.

Загальні висновки даного дисертаційного дослідження можуть бути використані для розробки навчальних програм та курсів за вибором. Матеріали дисертації слугуватимуть для здійснення подальшої науково-дослідницької роботи щодо модернізації змісту освіти майбутніх магістрів медицини.

Основні положення та результати дисертаційного дослідження висвітлено у 22 публікаціях, з яких: 6 статей у провідних наукових фахових виданнях України; 2 – у закордонних виданнях; 12 – у збірниках наукових праць і матеріалів конференцій (6 у співавторстві); 2 – навчальні посібники.

Отже, дисертація Марчук І. А. є логічним за своїм змістом і структурою, завершеним за смыслом та інтенцією дослідженням, виконаним на високому теоретичному, емпіричному й методичному рівнях. Її структура визначається метою і завданнями, поставленими дослідницею. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел до кожного розділу та додатків, у яких

подано авторські й адаптовані до проблеми дисертації методики діагностики досліджуваної компетентності майбутніх магістрів медицини, результати статистичного аналізу педагогічного експерименту.

У **першому розділі** наукової праці «Теоретико-методологічні основи підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності» здійснено аналіз концептуальних засад такої підготовки в контексті сучасних реформаційних процесів галузі охорони здоров'я й освітніх нововведень. Грунтовний поняттєво-термінологічний аналіз наукових джерел дозволив дисертантці визначити підготовку майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності як цілеспрямований, системний, динамічний процес навчання студентів у медичних закладах вищої освіти та розкрити поняття готовності до такої діяльності.

У **другому розділі** дисертації «Науково-методичне забезпечення підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності» обґрунтовуються педагогічні умови, побудована модель цієї підготовки, визначаються етапи впровадження науково-методичного забезпечення підготовки студентів із досліджуваної проблеми, розкривається зміст і методика педагогічного експерименту. Зокрема, дослідницею обґрунтовано необхідність підвищення мотивації студентів до розширення діапазону власної економічної компетентності, усвідомлення доцільності таких особистісно-професійних змін.

У **третьому розділі** дисертаційної роботи «Експериментальна перевірка ефективності підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності» презентовано результати апробації системи науково-методичного забезпечення підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності. В експерименті використовувалася спеціальна діагностична програма для визначення рівня сформованості готовності студентів до визначеної діяльності. Статистична обробка експериментальних даних із використанням коефіцієнта Стюдента дала змогу верифікувати гіпотезу, що формування готовності майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності буде

ефективним за умови впровадження відповідних педагогічних умов в медичну діяльність медичного вишу.

Загальний обсяг роботи – 307 сторінок. Основний текст містить 239 сторінок, з яких 11 таблиць на 5 сторінках, 18 рисунків на 10 сторінках. Дисертація містить 22 додатки. Робота оформлена належним чином. У мовностилістичному аспекті враховано особливості наукового стилю мовлення. Чітку логічну структурованість роботи забезпечують відповідні висновки та узагальнення.

Загалом позитивно оцінюючи рецензовану кандидатську дисертацію Марчук Іванни Анатоліївни «Підготовка майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності», висловимо деякі зауваження та побажання.

1. На сторінці 72 дисертації йдеться про дослідження рівнів сформованості критеріїв готовності майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу. З нашої точки зору, варто говорити не про дослідження рівнів сформованості критеріїв, а про дослідження рівнів готовності до реалізації маркетингу.
2. Зазначені в дисертації методи (анкетування, аналіз продуктів, експертне оцінювання, самооцінювання) не знайшли повного відображення в описі конкретних результатів дослідження. Наприклад, якщо йдеться про анкетування, то результати мають бути подані у відсотках; психодіагностичні методики мають конкретні шкали, згідно яких і має здійснюватися опис отриманих даних тощо.
3. Не зовсім зрозумілою є логіка визначення рівнів сформованості готовності майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності. На нашу думку, не можна оцінювати за трибальною шкалою результати анкетування, діагностичних методик, аналіз продуктів діяльності та експертне оцінювання. Варто прописати результати, отримані за допомогою кожного із методів.
4. У роботі не показано впливу досліджуваної спеціальної (економічної) компетентності майбутніх магістрів медицини на формування інтегральної компетентності.

5. На с. 132 даного дослідження говориться, що створена автором модель підготовки майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності складається з концептуально-цільового, теоретико-методологічного, змістово-технологічного і контрольно-результативного блоків. Далі йде ґрунтовне тлумачення кожного блоку. Проте, на нашу думку, було б доречно аргументувати вибір саме цих блоків.

6. У роботі недостатньо презентований зарубіжний досвід вивчення досліджуваної проблеми.

7. Дещо понижують загальний рівень репрезентації роботи низка огріхів технічного й стилістичного плану, які зустрічаються в тексті. Зокрема, коли мова йде про медичного працівника – це може бути, зокрема, медсестра, фельдшер, які не мусять мати магістерського рівня освіти. Очевидно, дане дослідження стосується підготовки майбутніх лікарів.

Висловлені вище зауваження і побажання мають подекуди суб'єктивний і дискусійний характер, не зменшують високої наукової і практичної цінності даної наукової праці, суттєво не впливають на зміст, якість і загальне позитивне враження та позитивну оцінку виконаного Марчук І. А. дисертаційного дослідження.

Дисертація «Підготовка майбутніх магістрів медицини до реалізації маркетингу в професійній діяльності» є концептуальним, цілісним, завершеним дослідженням і вирішує вагомому наукову проблему з теорії і методики професійної освіти та відповідає встановленим вимогам п.п. 9, 10, 12, 13, 14 «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України «від 24.07.2013 р. № 567», а його автор, І. А. Марчук, заслуговує на присвоєння наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04. – теорія та методика професійної освіти.

04.09.2018 р.

кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри біофізики
Львівського національного
медичного університету
імені Данила Галицького

Підпис
Засвідчує
Старший інспектор
відділу кадрів
ЧМУ ім. Данила Галицького

Пайкуш М. А.